

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 41/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen, lagen om olycksfallsförsäkring och 6 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 oktober 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen, lagen om olycksfallsförsäkring och 6 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 223/2009 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet

- chefsplanerare Leila Terkomaa, Folkpensionsanstalten
- jurist Jarmo Pätäri, Akava r.f.
- expert, JK Mikko Räsänen, Finlands Näringsliv
- socialpolitisk sekreterare Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- chef för juridiska ärenden Kirsi Pohjolainen, Olycksfallsförsäkringsanstaltens förbund.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Företagarna i Finland
- Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås ändringar i sjukförsäkringslagen, lagen om olycksfallsförsäkring och lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I lagarna föreslås bestämmelser om hur arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift, löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie och sjukförsäkringens dagpenningsskatt inverkar på inkomstnivån och beaktas i dagpenningsskatten. För närvarande förskrivs det årligen genom särskilda lagar om hur arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift och löntagares arbetslös-

hetsförsäkringspremie inverkar på dagpenningsskatten.

Regeringen föreslår att 60 procent av det sammanlagda beloppet av arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift, löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie och sjukförsäkringens dagpenningsskatt ska dras av från de inkomster som ligger till grund för en dagpenningsskatt enligt sjukförsäkringslagen och inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och från dagpenning enligt lagen om olycksfallsförsäkring. Det föreslagna

avdraget inverkar på motsvarande sätt på rehabiliteringspenning enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner och på altherningsersättning enligt lagen om altherningsledighet och

på vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Regeringen föreslår att sjukförsäkringslagen, lagen om olycksfallsförsäkring och lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska kompletteras med bestämmelser om hur det ska beaktas i dagpenningens belopp att arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift, löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie och sjukförsäkringens dagpenningens premie sänker inkomstnivån. Propositionen bygger på ett förslag från Satakommittén till grundläggande riktlinjer för en totalreform av den sociala tryggheten.

Alltsedan 1993 man årligen genom en temporär lag om ett kalkylerat avdrag tagit hänsyn till att olika arbetstagaravgifter och arbetstagarpremier sänker inkomstnivån. Beroende på förmån har avdraget gjorts antingen på den arbetsinkomst som ligger till grund för dagpenningen eller på förmånen. Som minst har avdraget varit 1,5 och som störst 5 procent. I år har avdraget varit 4,5 procent.

Social- och hälsovårdsutskottet har upprepade gånger påpekat att det behövs permanent lagstiftning om grunderna för dagpenning. Om man avstår från undantagsbestämmelser blir hela dagpenningssystemet mer genomsebart och stämmer bättre överens med målet att förenkla och förtydliga det sociala trygghetssystemet. Utskottet tillstyrker därför lagförslaget utan ändringar.

Arbetstagarernas avgifter och premier sänker inte nettoinkomsterna fullt ut, eftersom de är avdragbara i beskattningen. Avgiftsbördan är om-

kring 60 procent netto med inkomster på 1 875—2 917 euro i månaden och omkring 55 procent med inkomster på 3 120—5 200 euro i månaden. Därför föreslås avdraget vara 60 procent av det sammanlagda beloppet av sjukförsäkringens dagpenningens premie, arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift och löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie. När avdraget en gång infördes var det hälften av det totala beloppet av avgifterna och premierna. Nästa år kommer det procentuella avdraget att vara 3,5. Regeln för att räkna ut det och det faktum att det görs permanent betyder att höjningarna av löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie, arbetspensionsförsäkringsavgift och sjukförsäkringens dagpenningens premie höjer avdraget från dagpenningen i motsvarande mån.

Det föreslagna avdraget minskar utgifterna för sjukdagpenning och föräldrapenning och rehabiliteringspenning med totalt 48 miljoner euro. Utgifterna för arbetslöshetsdagpenning och ersättningarna för altherningsledighet minskar med totalt 75 miljoner euro på grund av avdraget. Avdragen gäller utgifterna för sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen som ska bekostas av arbetsgivarna och löntagarna.

Förslag till beslut

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att lagförslagen godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 11 november 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Hannakaisa Heikkinen /cent
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd

Jukka Mäkelä /saml
Håkan Nordman /sv
Markku Pakkanen /cent
Päivi Räsänen /kd
Satu Taiveaho /sd
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION 1

Motivering

Genom proposition RP 223/2009 rd permanentas den särskilda lag som stiftats allt sedan 1993 för att skära i dagpenningarna från socialförsäkringen. Social- och hälsovårdsutskottet har varje gång kritiserat att lagen stiftas som ettårig eftersom det urholkar möjligheterna att uppnå syftet att stifta tydliga och genomsebara lagar. Sett ur den här synvinkeln kan alltså förslaget om en permanent lag anses vara en förbättring.

Propositionen är en förbättring jämfört med den gällande ettåriga lagen också i det avseendet att det nu ska dras av 60 procent av det sammanlagda beloppet av arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift och löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie från dagpenningens förhöjning enligt sjukförsäkringslagen, den inkomstrelaterade dagpenningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och dagpenningen enligt lagen om olycksfallsförsäkring i stället för 100 procent som nu. Den här "förbättringen" urholkas av att också sjukförsäkringens dagpenningsskatt nu läggs till grund för avdraget.

Ändringen har avtalats i samband med den sociala inkomstopolitiska uppgörelsen och är i princip en försämring — och här är det principen som avgör. Det är ett s.k. procentuellt avdrag som infördes av akuta sparskäl under lågkonjunkturen på 1990-talet. Skälen har för länge sedan upphört att existera. Det oaktat har man inte gjort sig av med avdraget utan fortsatt utnyttjat det som ett slags dolt avdrag som man nu vill

permanent. Avdraget har motiverats med arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift, löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie och nu senast med sjukförsäkringens dagpenningsskatt. Men det saknas hållbara argument för det här slaget av "solidaritet". Enligt lag är arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift och löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie avdragbara i beskattningen. Avdragsprocenten har bestämts utifrån det sammanlagda beloppet av avgifter och premier och den har minskat socialförsäkringens dagpenningar till och med mer i relation till det bortfall i disponibla inkomster än vad beskattningen betyder för löntagaren.

De lagfästa ersättningarna från socialförsäkringen för inkomstbortfall ligger på en mycket låg nivå i Finland efter nedskärningarna på 1990-talet och någon tillräcklig förbättring har inte fåtts till stånd. Det procentuella avdraget skär på ett mycket osolidariskt sätt i inkomsterna för arbetslösa, långtidssjuka, olycksoffer och föräldralediga som vårdar barn. Enligt propositionens motivering kommer deras inkomstbortfall till följd av lagförslaget nästa år att vara sammanlagt 123 miljoner euro. Därför kan vi inte godkänna propositionen.

Förslag

Vi föreslår alltså

att lagförslagen förkastas.

Helsingfors den 11 november 2009

Erkki Virtanen /vänst
Päivi Räsänen /kd

RESERVATION 2

Motivering

Det procentuella avdraget infördes av akuta sparskäl under lågkonjunkturen på 1990-talet. Avdraget har motiverats med arbetstagares pensionspremie och löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie. Och i den här propositionen nu också med sjukförsäkringens dagpenningsspremie. Men dagpenning betalas ju till de försäkrade just för att de inte kan arbeta och de täcker ju inte fullt ut inkomstbortfallet.

Regeringen föreslår att det procentuella avdraget nu ska permanentas. För nästa år föreslås 3,5 procent (4,5 procent 2009).

Propositionen är en del av den sociala inkomststoppgårelsen mellan arbetsmarknadens parter. För oss är det viktigt att nivån på den sociala tryggheten förbättras och därför kan vi inte ställa oss bakom en proposition som urholkar försörjningstryggheten t.ex. för dem som varit sjuklediga en längre tid på grund av sjukdom eller olycka, föräldralediga eller alterneringslediga, dem som får vuxenutbildningsstöd eller som är arbetslösa arbetssökande.

Enligt propositionen minskar avdraget sjukförsäkringsutgifterna med 48 miljoner euro och arbetslöshetsförsäkringsutgifterna med omkring 75 miljoner euro 2010. Det är inte rättvist att den

här inbesparingen tas ut hos dem som lever på sociala trygghetsförmåner.

Om man avstår från det procentuella avdraget blir det sociala trygghetssystemet enklare och klarare och över lag mer genomsebart. För att det ska vara lättare att kontrollera finansieringen av socialförsäkringen kan man avstå från avdraget stegvis, t.ex. enligt en särskilt överenskommen tidsplan. Att permanenta det procentuella avdraget är att gå i motsatt riktning.

Trots att det procentuella avdraget nästa år sjunker med en procentenhet jämfört med i år kommer den föreslagna regeln för att räkna ut avdraget och permanentningen i framtiden sannolikt att betyda att avdraget stiger samtidigt som löntagares arbetslöshetsförsäkringspremier, arbetspensionsavgifter och sjukförsäkringens dagpenningsspremier stiger.

Social- och hälsovårdsutskottet har i sina betänkanden upprepade gånger yrkat på att nedskärningarna ska slopas.

Förslag

Vi föreslår därför

att lagförslagen förkastas.

Helsingfors den 11 november 2009

Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Satu Taiveaho /sd